

види частіше споживають у їжу після теплової переробки (варка, смаження). Для консервування придатні майже всі види овочевих культур, деякі з них використовують тільки у консерво-

ваному вигляді. Продукти глибинної переробки – це соки, пасти, пюре цукати. Отже, овочі є цінною сировиною для харчової та консервної промисловості.

УДК 631.527.8:633.11*324*

Голик Л. М., канд. с.-г. наук,

Стариченко В. М., канд. с.-г. наук,

Заїка Є. В., канд. с.-г. наук,

Гірко О. В., науковий співробітник

Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН»

e-mail: stvas@ukr.net

СТВОРЕННЯ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ НА СТІЙКІСТЬ ПРОТИ НЕСПРИЯТЛИВИХ ЧИННИКІВ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Надійною запорукою отримання стабільних врожаїв є висока морозостійкість та посухостійкість сортів пшениці м'якої озимої. Тільки за 2011–2016 рр. спостерігались несприятливі чинники, що призвели до значного пошкодження та навіть загибелі сортів. Тому створення генотипів, стійких проти біотичних і абіотичних чинників, є невід'ємною задачею для селекції.

У ННЦ «Інститут землеробства НААН» методом гібридизації в останні роки створено вихідний матеріал пшениці м'якої озимої з підвищеною зимо- і посухостійкістю, стійкістю проти вилягання та високою продуктивністю. На його основі вже створено сорти пшениці озимої Краєвид, Щедрівка Київська, Пам'яті Гірка, Кесарія Поліська. Сорт *Краєвид* – інтенсивного типу, універсального використання за сівби на різних агрофонах. Середньостиглий, висота рослин – 70–90 см, стійкий проти вилягання, хлібопекарські якості (залежно від агрофону) добрі та високі, належить до цінної пшениці. Також він мав високу врожайність і у конкурсному сортовипробуванні (2014 р.) – 9,29 т/га з прибавкою до стандарту Поліська 90 (+4,06 т/га). У Інституті АПВ Північного Сходу НААН (2014 р.) отримано врожайність 11,2 т/га. Сорт *Щедрівка Київська* – середньостиглий, висота рослин – 79–103 см, стійкий проти вилягання і є цінною пшеницею. За роки станційного випробування (2014–2016 рр.) врожайність варіювала від 7,15 до 8,27 т/га. Сорт пшениці озимої *Пам'яті Гірка*

– середньостиглий, висота рослин – 63–99 см, стійкий проти вилягання, цінна пшениця. Сорт Пам'яті Гірка має расонеспецифічну стійкість проти іржастих хвороб. У 2016 р. врожайність сорту у конкурсному сортовипробуванні у ННЦ «Інститут землеробства НААН» склала 8,33 т/га. На Панфільській ДСС за несприятливого для перезимівлі 2013 р. урожайність сорту становила 5,84 т/га, що на 1,18 т/га більше сорту-стандарту Поліська 90. Сорт *Кесарія Поліська* – середньостиглий, висота рослин – 67–102 см, стійкий проти вилягання, цінна пшениця. Врожайність сорту пшениці озимої у 2015 р. залежно від системи удобрення становила від 8,77 до 9,80 т/га, відповідно контроль без добрив – 6,69 т/га. Створено також перспективні сорти, які передано на державне сортовипробування – Співанка Поліська, Миролюбна, Водограй, Романівна, Симфонія, Довіра, Полісянка, Заотар, Осяйна, Русява, Престижна. За весняно-літньої посухи 2011 р. на Панфільській ДСС середній рівень урожайності в досліді становив 1,33 т/га. Сорт Водограй за такого посушливого року був найбільш урожайним – 3,05 т/га.

Отже цілеспрямований добір селекційного матеріалу на стійкість проти біотичних і абіотичних чинників упродовж селекційного процесу дозволяє виділити сорти пшениці м'якої озимої, в яких поєднано ознаки високої продуктивності, зимо-псухостійкості, стійкості проти хвороб та вилягання тощо.